

Griendencollege

Programma van toetsing en afsluiting 2026 - 2028

Vak: Economie 3TL 4TL

Docent: J. Houweling
2026-2028

Doelstelling:

Bij het vak economie streven naar een goede balans in kennis, inzicht en vaardigheden. De keuze in inhoud en vorm van toetsen bepalen we altijd aan de hand van de exameneenheden, welke beschreven staan in de syllabus Economie Vmbo van het College voor Toetsing en Examens (2024). Hierin worden die eisen beschreven waaraan de leerling dient te voldoen wil het examen met goed gevolg afleggen voor het vak economie.

Doelen:

- Een economisch basisinstrumentarium verwerken.
- Leren omgaan met formules, begrippen en verbanden waarmee men haar eigen idee van economie kan ontwikkelen.
- Een aantal economische denkmethoden verwerven.
- Mogelijkheden verwerven om te ordenen en te structureren.
- Cijfers- en beeldinformatie op een betekenisvolle manier hanteren.
- Onderzoek vaardigheden en presentatievaardigheden op doen.
- Vaardigheden ontwikkelen in het oplossen van problemen.
- Verbanden leggen tussen de economische leerinhouden en andere vakdisciplines.
- Technische hulpmiddelen gebruiken om economische informatie te verwerken, berekeningen uit te voeren of economische problemen te onderzoeken.

Middelen:

Bij het vak economie werken alle leerlingen uit het boek Pincode van Noordhoff, de 7^e editie.

Manier van aftoetsen:

Toetsen gebeurt voornamelijk schriftelijk in de vorm van klassikale afname in zowel de toets weken als daarbuiten, ook zijn er twee praktische opdrachten.

Beschikbare uren:

Volgens onderstaande lessentabel vinden de lessen plaats

Afdeling ↓	Leerjaar 1	Leerjaar 2	Leerjaar 3	Leerjaar 4
GT	0	2	3	4

Samenvatting PTA GT leerjaar 3 en 4:

Leerjaar	Domein	Inhoud	Toetsing	Vorm	Weging	Eindtermen
3	Consumptie	H. 1	<i>EC-T301</i> Consumptie H.1	Schriftelijk, 50 min	1	K1-K4
		H.2	<i>EC-T302</i> Consumptie H.2	Schriftelijk, 50 min	1	K1-K4
3	Consumptie	H.3	<i>EC-T303</i> Consumptie H.3	Schriftelijk, 50 min	1	K1-K4
		H.4	<i>EC-T304</i> Consumptie H.4	Schriftelijk, 50 min	1	K1-K4
		PO 1	<i>EC-T305</i> Praktische opdracht 1	PO	1	K1-K3, V2
3	Arbeid en productie	H.5	<i>EC-T306</i> Arbeid en productie H.5	Schriftelijk, 50 min	1	K1-K3, K5b, V3
		H.6	<i>EC-T307</i> Arbeid en productie H.6	Schriftelijk, 50 min	1	K1-K3, K5a, V3
3	Overheid en bestuur	H.7	<i>EC-T308</i> Overheid en bestuur H.7	Schriftelijk, 50 min	1	K1-K3, K6, V3
	Internationale ontwikkelingen	H.8	<i>EC-T309</i> Internationale ontwikkelingen H.8	Schriftelijk, 50 min	1	K1-K3, K7, V3
	Verrijksstof	PO 2	<i>EC-T3010</i> Praktische opdracht 2	PO	1	K1-K3, V2
	Verrijksstof	PO 3	<i>EC-T3011</i> Praktische opdracht 3	PO	1	V1 – V3
Leerjaar	Domein	Inhoud	Toetsing	Vorm	Weging	Eindtermen
4	Overheid en bestuur	H. 6	<i>EC-T401</i> Overheid en bestuur H.6	Schriftelijk, 50 min	2	K1–K4, K5a, K6, V3
	Consumptie	H. 1 + 2	<i>EC-T402</i> Consumptie H.1 + H.2	Schriftelijk, 100 min	3	K1-K4, K8, V1, V3
4	Overheid en bestuur	H.5	<i>EC-T403</i> Overheid en bestuur H.5	Schriftelijk, 50 min	2	K1–K3, K6, V3
	Arbeid en productie	H. 3 + 4	<i>EC-T404</i> Arbeid en productie H.3 + H.4	Schriftelijk, 100 min	3	K1- K3, K6, K8, V1, V3
4	Internationale ontwikkelingen	H. 7 + 8	<i>EC-T405</i> Internationale ontwikkelingen H.7 + H.8	Schriftelijk, 100 min	3	K1, K2, K3, K7, V1, V3
4	Centraal examen					K3, K4a, K5a, K6, K7, V1, V3

Leerjaar – Periode	Domein Hoofdstuk Eindtermen: wat moet je kennen en kunnen?	Inhoud onderwijsprogramma: wat ga je hiervoor doen?	Toetsvorm en toetscode	Herkansing: LJ3: P.4 LJ4:P.3	Weging
3 - 1	<u>Domein Consumptie</u> <i>Hoofdstuk 1:</i> - Begrip behoefte herkennen en toepassen - Marketingmix herkennen en toepassen - Budgetten en soorten inkomens en uitgaven herkennen - Begrippen koopkracht en inflatie herkennen en toepassen <i>Hoofdstuk 2:</i> - Weten wat consumentenorganisaties zijn en doen. - De verschillende soorten consumentenrecht kennen. - De voor- en nadelen van een koop- of huurwoning kunnen benoemen en berekenen - De gevolgen van produceren voor het milieu kunnen benoemen <i>Eindtermen:</i> EC/K/1 Oriëntatie op leren en werken. De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van economie in de maatschappij. EC/K/2 Basisvaardigheden. De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken. EC/K/3 Leervaardigheden in het vak economie. De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen. EC/K/4A Consumptie	Alle vragen uit het hoofdstuk maken en de theorieblokken leren.	Schriftelijk, 50 min. EC-T301 Consumptie H.1 (AVE)	Ja Versie B	1
			Schriftelijk, 50 min. EC-T302 Consumptie H.2 (AVE)	Ja Versie B	1

	De kandidaat heeft inzicht in aspecten van het consumentengedrag, zoals keuzes, behoeften, inkomen en in de functies van het geld, lenen en sparen en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus. EC/K/4B Consumptie en consumentenorganisaties De kandidaat heeft inzicht in het bankwezen, zoals verkrijgen van vreemd geld, spaarvormen en leningsvormen, en in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.				
--	---	--	--	--	--

	Praktische opdracht 1 EC/K/1 Oriëntatie op leren en werken. EC/K/2 Basisvaardigheden. EC/K/3 Leervaardigheden in het vak economie. EC/V/2 Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie. De kandidaat kan zelfstandig informatie verwerven, verwerken en verstrekken in het kader van het sectorwerkstuk.	• Informatie verzamelen • Informatie verwerken • Samenwerken • Activiteit in de les • Verslaglegging informatie uit de lessen	EC-T305 Praktische opdracht 1 (AVE)	Nee	1
--	---	---	--	------------	----------

	<i>Eindtermen:</i> EC/K/1 Oriëntatie op leren en werken. EC/K/2 Basisvaardigheden. EC/K/3 Leervaardigheden in het vak economie. EC/K/5B Arbeid en bedrijfsleven. De kandidaat heeft inzicht in de productie van goederen en diensten en in de fasen die een product doorloopt vanaf de producent van grondstoffen tot en met de detaillist/ winkelier, en kan voorbeelden geven van beroepen/ werkzaamheden die typerend zijn voor verschillende economische sectoren. EC/V/3 Vaardigheden in samenhang.				
--	--	--	--	--	--

3 - 4	<u>Domein Overheid en bestuur</u> <i>Hoofdstuk 7:</i> • Overheidslagen kunnen benoemen en toepassen • Stelsel van sociale zekerheid kunnen herkennen en toepassen • Begrippen particuliere en collectieve sector herkennen en toepassen • Overheidsinkomsten en uitgaven herkennen, toepassen en ermee rekenen. <i>Eindtermen:</i> EC/K/1 Oriëntatie op leren en werken. EC/K/2 Basisvaardigheden. EC/K/3 Leervaardigheden in het vak economie. EC/K/6 Overheid en bestuur. De kandidaat heeft inzicht in de sociale, economische en financiële functies van de overheid en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus. EC/V/3 Vaardigheden in samenhang.	Alle vragen uit het hoofdstuk maken en de theorieblokken leren	Schriftelijk, 50 min. EC-T308 Overheid en bestuur H.7 (EBG)	Ja Versie B	1
-------	---	--	---	---------------------------	---

<u>Internationale ontwikkelingen</u> <i>Hoofdstuk 8:</i> - Begrippen importen, exporteren en wederuitvoer kunnen benoemen en toepassen - Invoer- en uitvoerwaarde, import- en exportquota en inkomen per hoofd van de bevolking kunnen berekenen - Gevolgen van lidmaatschap EU kunnen benoemen en toepassen - Protectiemaatregelen kunnen benoemen en toepassen - Ontwikkelingslanden en gevolgen daarvan herkennen en toepassen <i>Eindtermen:</i> EC/K/1 Oriëntatie op leren en werken. EC/K/2 Basisvaardigheden. EC/K/3 Leervaardigheden in het vak economie. EC/K/7 Internationale ontwikkelingen. De kandidaat heeft inzicht in internationale economische betrekkingen zoals Nederland als open economie, de Europese Unie, ontwikkelingsproblematiek en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus. EC/V/3 Vaardigheden in samenhang.	Alle vragen uit het hoofdstuk maken en de theorieblokken leren	Schriftelijk, 50 min. EC-T309 Internationale ontwikkelingen H.8 (EBG)	Ja Versie B	1
Praktische opdracht 2 Praktische opdracht 3 <i>Eindtermen:</i> EC/K/1 Oriëntatie op leren en werken. EC/K/2 Basisvaardigheden. EC/K/3 Leervaardigheden in het vak economie. EC/V/1 Verrijkingstof EC/V/2 Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie. EC/V/3 Vaardigheden in samenhang.	- Informatie verzamelen - Informatie verwerken - Samenwerken - Activiteit in de les - Verslaglegging informatie uit de lessen	EC-K3010 Praktische opdracht 2 (AVE) EC-K3011 Praktische opdracht 3 (AVE)	Nee Nee	1 1

4 - 1	<u>Domein Overheid en bestuur</u> <i>Hoofstuk 6:</i> • Begrippen economische groei en recessie herkennen en benoemen • Begrip staatschuld herkennen en ermee kunnen rekenen • De begrippen over inkomstenbelasting herkennen en toepassen en kunnen berekenen hoe hoog het belastbaar inkomen is • Belasting in box 3 en inkomstenbelasting kunnen berekenen • Begrippen draagkrachtbeginsel, solidariteitsbeginsel en profijtbeginsel kunnen herkennen en kunnen toepassen <i>Eindtermen:</i> EC/K/1 Oriëntatie op leren en werken. EC/K/2 Basisvaardigheden. EC/K/3 Leervaardigheden in het vak economie. EC/K/5A Arbeid en productie. EC/K/6 Overheid en bestuur. EC/V/3 Vaardigheden in samenhang.	Alle vragen uit het hoofdstuk maken en de theorieblokken leren.	Schriftelijk, 50 min. EC-T401 Overheid en bestuur H.6 (AVE)	Ja Versie B	2
-------	--	---	---	---------------------------	---

	<u>Domein Consumptie:</u> <i>Hoofdstuk 1 en 2:</i> • Begrip behoefte en marketingmix herkennen en toepassen • Verschillende soorten inkomen herkennen en toepassen • Procentuele verandering en inkomen per hoofd van de bevolking kunnen berekenen • Begrippen koopkracht en inflatie herkennen en kunnen toepassen • Indexcijfer en CPI kunnen berekenen • Geldfuncties kunnen herkennen en een saldo kunnen uitrekenen • Voor- en nadelen sparen en beleggen herkennen en kunnen benoemen en ermee kunnen rekenen • Verschillende type leningsvormen kunnen herkennen en benoemen en ermee kunnen rekenen • Type uitgaven herkennen en kunnen benoemen en uit kunnen rekenen hoe je geld moet reserveren <i>Eindtermen:</i> EC/K/1 Oriëntatie op leren en werken. EC/K/2 Basisvaardigheden. EC/K/4A Consumptie. EC/K/4B Consumptie en consumentenorganisaties. EC/K/8 Natuur en milieu. EC/V/1 Verrijkingstof. De kandidaat heeft inzicht in de achtergronden van de problematiek betreffende: – de ontwikkeling van het begrotingstekort en de staatsschuld – de systematiek en uitgangspunten van loon- en inkomstenbelasting – de oorzaken en gevolgen van de waardeverandering van geld – de prijscompensatie als middel om koopkrachtverlies tegen te gaan en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus. EC/V/3 Vaardigheden in samenhang.	Alle vragen uit het hoofdstuk maken en de theorieblokken leren.	Schriftelijk, 100 min. EC-T402 Consumptie H.1 en H.2 (AVE)	Ja Versie B	3
--	--	--	--	---------------------------	----------

4 - 2	<u>Domein overheid en bestuur</u> <i>Hoofdstuk 5:</i> • Verschillende soorten economie in een land kunnen herkennen en benoemen • Begrippen privatiseren en collectieve goederen kunnen herkennen en benoemen • De adviesinstellingen van de overheid kunnen herkennen en benoemen • Begrippen begrotingsoverschot, begrotingstekort en staatsschuld kunnen benoemen en hiermee kunnen rekenen • Het verschil tussen directe en indirecte belastingen kunnen herkennen en benoemen • Volksverzekeringen en werknemersverzekeringen kunnen herkennen en benoemen • Begrippen actieven, inactieven en vergrijzing kunnen herkennen en de gevolgen daarvan kunnen beschrijven <i>Eindtermen:</i> EC/K/1 Oriëntatie op leren en werken. EC/K/2 Basisvaardigheden. EC/K/3 Leervaardigheden in het vak economie. EC/K/6 Overheid en bestuur. EC/V/3 Vaardigheden in samenhang.	Alle vragen uit het hoofdstuk maken en de theorieblokken leren.	Schriftelijk, 50 min. EC-T403 Overheid en bestuur H.5 (AVE)	Ja Versie B	2
-------	--	---	---	---------------------------	---

	<u>Domein Arbeid en productie</u> <i>Hoofdstuk 3 en 4:</i> • De productiefactoren herkennen en kunnen toepassen • Kostprijs per product en afschrijving kunnen berekenen • Inkoopprijs, verkoopprijs en consumentenprijs kunnen berekenen • Omzet, brutowinst en nettoresultaat kunnen berekenen • Arbeidsproductiviteit en productiecapaciteit kunnen uitleggen en arbeidsproductiviteit kunnen berekenen • Evenwichtshoeveelheid en evenwichtsprijs kunnen aflezen en hiermee kunnen rekenen • Begrippen marktaandeel, fusie en kartel kunnen herkennen en toepassen • De 4 marktvormen kunnen benoemen en toepassen • De 4 ondernemingsvormen kunnen benoemen en toepassen • Wetten om werknemers te beschermen kunnen benoemen • Werknemersverzekeringen kunnen benoemen en hiermee kunnen rekenen • De 4 productiesectoren kunnen benoemen • Begrippen arbeidsmarkt, beroepsbevolking en werkloosheid kunnen benoemen en toepassen • De 5 verschillende soorten werkloosheid kunnen benoemen en toepassen <i>Eindtermen:</i> EC/K/1 Oriëntatie op leren en werken. EC/K/2 Basisvaardigheden. EC/K/3 Leervvaardigheden in het vak economie. EC/K/6 Overheid en bestuur. EC/K/8 Natuur en milieu. EC/V/1 Verrijkingstof. EC/V/3 Vaardigheden in samenhang.	Alle vragen uit het hoofdstuk maken en de theorieblokken leren.	Schriftelijk, 100 min. EC-T404 Arbeid en productie H.3 en H.4 (AVE)	Ja Versie B	3
--	--	--	---	---------------------------	----------

4 - 3	<u>Domein Internationale ontwikkelingen</u> <i>Hoofdstuk 7 en 8:</i> - Begrippen open en gesloten economie kunnen benoemen en toepassen - Import- en exportquota kunnen benoemen en hiermee kunnen rekenen - Voordelen interne markt kunnen benoemen - Taken ECB kunnen benoemen - Verschillende protectiemaatregelen kunnen benoemen en toepassen - Begrippen internationalisering, internationale arbeidsverdeling en internationale concurrentiepositie kunnen benoemen en toepassen - Kenmerken ontwikkelingslanden kunnen benoemen en herkennen - Begrippen monocultuur en ruilvoet kunnen benoemen en toepassen - De vicieuze cirkel en de gevolgen daarvan kunnen benoemen en toepassen - Verschillende soorten hulp aan ontwikkelingslanden kunnen benoemen en toepassen - De rol van het WTO kunnen benoemen en toepassen - Begrippen ontwikkelingssamenwerking en fairtrade kunnen benoemen <i>Eindtermen:</i> EC/K/1 Oriëntatie op leren en werken. EC/K/2 Basisvaardigheden. EC/K/3 Leervaardigheden in het vak economie. EC/K/7 Internationale ontwikkelingen. EC/V/1 Verrijkingstof. EC/V/3 Vaardigheden in samenhang.	Alle vragen uit het hoofdstuk maken en de theorieblokken leren	Schriftelijk, 100 min. EC-T405 Internationale ontwikkelingen H.7 + H.8 (EBG)	Ja Versie B	3
Eindcijfer TL = $T301 + T302 + T303 + T304 + T305 + T306 + T307 + T308 + T309 + T3010 + T3011 + (T401 * 2) + (T402 * 3) + (T403 * 2) + (T404 * 3) + (T405 * 3) / 24$					

Opmerking: De afname van een schoolexamen in een bepaalde periode kan afwijken indien externe omstandigheden daartoe aanleiding geven. In dat geval blijft het schoolexamen binnen hetzelfde leerjaar, maar kan het in een andere periode plaatsvinden. Leerlingen en ouders/verzorgers worden hierover altijd tijdig geïnformeerd.

Opmerking: Op de toetsen wordt er onderscheid gemaakt tussen toetsen op de verplichte onderdelen voor het schoolexamen, de onderdelen van het centraal examen en de schooleigen onderdelen. Hiertoe wordt er voldaan aan artikel 2.60a, lid 3, WVO 2020.

De verplichte onderdelen voor het schoolexamen worden gekenmerkt met AVE (Afsluitende toets Van Examenstof). De onderdelen van het centraal examen welke niet verplicht zijn op het schoolexamen worden gekenmerkt door EBG (Eigen Bevoegd Gezag).